



de les complicitats que s'han sabut generar al llarg dels anys.

L'acte commemoratiu es va iniciar amb unes paraules del director del centre, Sebas Parra, que va remarcar el tarannà solidari que sempre ha tingut l'escola i la seva permanent voluntat de servei al poble («aprenent del poble», va dir). Van parlar després el mestre nicaragüenc Orlando Pineda Flores i l'alcalde de Salt, Jaume Torramadé. Va cloure l'acte la consellera de Benestar Social, Irene Rigau, que va fer públic que la línia de treball de l'Escola d'Adults de Salt en el camp de la immigració, per la seva eficàcia i rigor, per la combinació que fa d'acollida i integració, es difondrà per totes les escoles d'adults de Catalunya.

La celebració va anar acompanyada de la presentació d'una publicació de 64 pàgines, magnífica i plena de contingut. La primera part d'aquesta obra parla del centre (la seva història, el seu projecte educatiu, la seva realitat actual); la segona consta de 64 escrits de persones diferents, representants de la intensa, variada i rica vida de l'escola.

Xavier Besalú

## Les imatges d'un món desaparegut

*Quan els records parlen. Visions etnogràfiques de Tomàs Carreras i Artau. Exposició de fotografies a Can Cendra, d'Anglès. 20 de gener de 2001.*

El 20 de gener, aprofitant la celebració del mercat de Sant Antoni, es va fer a Can Cendra, a Anglès, la presentació d'una exposició de fotografies de Tomàs Carreras i Artau que aplega un conjunt de 64 imatges, la majoria de la Selva interior i les zones limítrofes del Gironès i la Garrotxa. De la mostra, se n'ha de destacar les escenes memorables de l'aplec del Far, elaborades entre els anys 1918 i 1926 i que reproduïen les formes de vida d'un món rural avui desaparegut, un món més proper a l'edat mitjana que als costums i formes de vida actuals. Les anotacions que acompanyen cada una de les imatges demostren la voluntat científica del seu autor, fundador el 1915 de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya a la Universitat de Barcelona, la primera institució catalana dedicada a l'estudi científic dels costums, les festes, els treballs agrícoles, el món de la pesca, etc.

Tomàs Carreras i Artau, nascut a Girona el 1879, era un senyor de Barcelona que una vegada a l'any s'acostava a la casa pairal de Can Planas, a Anglès, per cobrar els delmes, els censos o el que fos, parlar amb la gent, fer alguna excursió pels voltants i, sobretot, fotografiar aquell món

## El Mompou més proper

En els dos punts extrems del litoral gironí, Tossa i Cadaqués s'han mantingut agermanades per l'art, en una mena de vides paral·leles. Si Tossa va tenir Chagall, Masson, Zügel i Klein, Cadaqués va hostatjar Duchamp, Picasso, Derain i Dalí. Però hi ha un artista que enllaça els dos extrems amb un mateix fervor, i amb un doble i feliç reflex en la seva obra. En una carta tramesa als seus pares des de Mallorca, Josep Mompou va escriure: «Què més voldria que poguéssim estar tots junts, com l'any passat a Tossa i l'altre a Cadaqués!».

Josep Mompou (Barcelona, 1888-1968) és, malgrat la injusta marginació que ha sofert, un dels representants més il·lustres de la pintura catalana del segle XX. Francesc Fontbona acaba de publicar la seva biografia, amb la catalogació total de l'obra, que ens permet seguir el rastre intens i reiterat del pintor per les terres gironines. L'any 1924 el trobem a Calella de Palafrugell, perquè s'havia enamorat de Rosa Pla, germana de l'escriptor. Tres anys més tard, Mompou pintà l'extraordinari oli *Cadaqués*, un dels millors cartells pictòrics dels innombrables que ha tingut la vila. Hi tomà l'any 1931, però el 1932, en canvi, era a Tossa. Tomà a la Vila Vella el 1942, mentre que el 1944 i el 1945 va fer noves estades a Cadaqués, amb immillorables resultats pictòrics. També per aquella època pintà a Puigcerdà i a Alp. Visità igualment Arbúcies i Viladrau. El 1959 va estrenar nous escenaris de la costa, amb esplèndides vistes de l'Escala, Empúries i el Port de la Selva. Finalment, el 1966, elaborà a la vall d'en Bas uns paisatges ben allunyats de la tòpica escola olotina. Aquestes són, al costat de Mallorca, París i Barcelona, les grans fonts inspiradores de Mompou. Si un dia s'apleguessin en una mostra tots els seus quadres de temàtica gironina, podríem veure una gran antologia de l'autor i fer un viatge rutilant per les nostres comarques, de la muntanya a la ratlla blava del mar.

Nacís-Jordi Aragó

empobrit, miserable, on la supervivència era l'objectiu d'una bona part de la gent. Les seves imatges ho reflecteixen amb fidelitat: cossos magres, envellits prematurament (quina diferència entre la carona rodoneta i satisfeta de l'autor que figura en el catàleg de l'exposició i la de la vella, de 68 anys, que fila asseguda al pou a la portada del mateix catàleg!), castigats pel treball.

En la presentació de l'exposició, que s'ha pogut veure fins al 18 de març, hi van intervenir l'alcalde, Josep Manel Bassols; el delegat de cultura, Joan

Domènech; Pep Vila, de l'Institut d'Estudis Gironins, que va parlar de les memòries de Tomàs Carreres i Artau, editades per l'IEG; Emili Rams, que va centrar el seu discurs en els treballs que va costar organitzar l'exposició, i Lluís Calvo, cap de la Institució Milà i Fontanals, del Consell Superior d'Investigacions Científiques, l'entitat que ha cedit desinteressadament tot el material fotogràfic. Calvo va centrar la seva intervenció en la personalitat de l'autor com a científic i etnògraf, fins ara poc valorada a causa de la contradicció que li va tocar viure.



Tomàs Carreres i Artau, en un retrat a l'oli de Víctor Moya.

Com a membre d'una família rica i de dretes, durant la Guerra Civil va prendre partit per les forces franquistes, però aquestes, atesa la seva vocació catalanista, mai no el van tenir per un personatge fiable i, tot i que va ocupar càrrecs de responsabilitat a l'Ajuntament de Barcelona a l'inici de la postguerra, la seva obra no es va prendre en consideració. D'altra banda, després de la mort de Franco, la seva condició d'exfranquista va ser un handicap perquè algú reivindicqués seriosament el seu llegat.

Miquel Toms

## El cine als pobles

Aquest Nadal passat, a la Bisbal, han tomat a fer cine. No vull pas dir, és clar, que hagin obert una multisala d'aquelles d'avui: amb els seus llums, els seus aparcaments, els seus passadissos llargs i buits, els seus *fast foods* i les seves botigues de *tutxes*. Com a Caçà, com a Celrà i com a tants altres llocs que ignoro, a la Bisbal han decidit aprofitar una sala on ja s'havia fet cine abans i programar-hi una temporada de projeccions, no pas amb la intenció de fer cap negoci, sinó només de no perdre-hi gaire. Vaig anar-hi la primera tarda de diumenge que vaig poder. Una primera constatació: el cinema Paradiso ha mort, però encara queda el paradís del cinema. Naturalment, se'm va fer inevitable pensar en aquelles tardes d'abans, de petit, quan anava al cine amb quasi tota la mainada del meu poble, en aquella mateixa sala. Durant més d'un moment, potser per primer cop en tota la meua vida, estava més pendent de la vuitantena de persones que vaig calcular que hi havia a la sala que no pas de la pel·lícula que projectaven. Darrere meu, quatre o cinc noies joves, de dotze o tretze anys, van ajudar a recordar-me la meua adolescència, i la de tanta altra gent; quasi a mitja pel·lícula, una d'elles va començar a interessar-se pel que passava. Un parell de files més endavant, un grup de dones d'aquelles de tota la vida feien, de tant en tant, algun d'aquells comentaris també de tota la vida. Però he de reconèixer que els seus comentaris no m'havien entusiasmat mai tant com llavors. M'afanyo a escriure també que van i vaig poder seguir perfectament la pel·lícula. Quan va acabar-se i van encendre els llums de la sala, algunes de les persones que hi havia no vam poder evitar de mirar-nos amb una certa complicitat. Havíem estalviat diners, i temps; i, a més, havíem vist amb prou comoditat una pel·lícula. I allò que encara és millor: havíem nedit una mica a contracorrent. Avui que, amb més força que mai, n'hi ha que sembla que tenen molt d'interès a voler fer-nos creure que tot és igual a pertot i que el món és fet d'una sola peça, en els nostres pobles, en alguns dels nostres pobles, cada cop més, hi torna a haver cine.

Xavier Cortadellas

## Dels 60 als 80: uns canvis decisius

*60's versus 80's a Catalunya. Literatura, música i arts visuals.* Cicles de conferències al Museu d'Art i al Centre Cultural la Mercè, de Girona, del 17 de gener al 15 de juny.

El Museu d'Art va mostrar l'any passat la situació cultural de Girona durant els anys posteriors a la Guerra Civil en el cicle *Els quaranta. Revisió artística d'una*